

МАКРОЕКОНОМІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ РОЗВИТКУ РИНКУ СТРАХУВАННЯ УКРАЇНИ

В умовах глибоких трансформацій економіки України, що супроводжуються високим рівнем макроекономічної нестабільності, особливої актуальності набуває дослідження перспектив розвитку ринку страхування. Функціонування та динаміка цього ринку значною мірою визначаються впливом ключових макроекономічних детермінант, серед яких важливе місце посідають валовий внутрішній продукт (ВВП), індекс споживчих цін (ІСЦ) та валютний курс гривні.

Зростання ВВП відображає загальний рівень економічної активності в країні, впливає на доходи населення та бізнесу, а відтак - на платоспроможність потенційних страхувальників і попит на страхові послуги. Водночас ІСЦ визначає інфляційні процеси, які впливають на реальну вартість страхових продуктів і розмір страхових виплат, змінюючи структуру та обсяги страхового попиту. Коливання валютного курсу гривні, у свою чергу, мають суттєвий вплив на фінансову стійкість страховиків, особливо в умовах наявності валютних зобов'язань і активного використання перестраховання на міжнародних ринках.

Актуальність дослідження посилюється сучасними економічними викликами, зокрема інфляційними процесами, девальваційними тенденціями, воєнними ризиками та необхідністю післявоєнного відновлення економіки України. У таких умовах особливого значення набуває кількісна оцінка впливу макроекономічних показників, зокрема ВВП, ІСЦ і валютного курсу, на розвиток ринку страхування з метою підвищення ефективності його функціонування та формування обґрунтованої державної політики у сфері страхування.

Таким чином, дослідження взаємозв'язку між зазначеними макроекономічними індикаторами та показниками розвитку ринку страхування є своєчасним і має важливе науково-практичне значення.

Для оцінки взаємозв'язку між показниками розвитку ринку страхування та макроекономічними детермінантами використано коефіцієнт кореляції Пірсона, який дає змогу кількісно визначити силу та напрям лінійної залежності між страховими преміями, страховими виплатами та такими індикаторами, як ВВП, ІСЦ і валютний курс гривні до євро. Застосування цього методу обумовлене його аналітичною простотою, наочністю інтерпретації та здатністю виявляти статистично значущі зв'язки між досліджуваними змінними.

Вхідні дані для проведення аналізу впливу макроекономічних факторів на ринок страхування України

Таблиця 1. Показники розвитку ринку страхування України та макроекономічні детермінанти за 2004-2024 рр.

Роки	Страхові премії, млн грн	Страхові виплати, млн грн	Курс 1 євро, грн	Індекс споживчих цін, %	ВВП, млн грн
2004	19431	1540	6,61	9	357544
2005	12854	1894	6,39	13,5	457325
2006	13830	2599	6,34	9,1	565018
2007	18008	4213	6,92	12,8	751106
2008	24009	7051	7,71	25,2	990819
2009	20442	6737	10,87	15,9	947042
2010	23082	6105	10,53	9,4	1079346
2011	22694	4864	11,09	8	1299991
2012	21508	5151	10,27	0,6	1404669
2013	28662	4652	10,61	-0,3	1465198
2014	26767	5065	15,71	12,1	1586915
2015	29736	8100	24,23	48,7	1988544
2016	35170	8839	28,29	13,9	2385367
2017	43432	10537	30,00	14,4	2981227
2018	49368	12863	32,14	10,9	3560302
2019	53001	14338	28,95	7,9	3977198
2020	45176	14 853	30,79	2,7	4222026
2021	49708	17958	32,31	9,4	5450849
2022	39662	13 001	33,98	20,2	5239114
2023	47015	16867	39,56	12,9	6627961
2024	53253	20920	43,45	6,5	7662376

Джерело: систематизовано й розраховано автором за даними НБУ [1-4].

Результати кореляційного аналізу (табл. 2) свідчать про наявність тісного зв'язку між показниками розвитку ринку страхування України та окремими макроекономічними детермінантами. Зокрема, між ВВП і страховими преміями встановлено високий прямий кореляційний зв'язок (0,8922), а зі страховими виплатами - дуже високий (0,9616), що свідчить про суттєву залежність розвитку українського ринку страхування від загальної економічної динаміки країни.

Таблиця 2. Коефіцієнти кореляції Пірсона між показниками ринку страхування та макроекономічними індикаторами

Показники	Страхові премії	Страхові виплати
ВВП	0,8922	0,9616
ІСЦ	-0,0891	-0,0399
Курс євро	0,9356	0,9348

Джерело: розраховано й систематизовано автором.

Аналогічно, валютний курс гривні до євро демонструє сильний прямий зв'язок як зі страховими преміями (0,9356), так і зі страховими виплатами (0,9348), що вказує на значний вплив валютних коливань на діяльність страховиків та параметри страхового ринку України (табл. 2).

Водночас індекс споживчих цін характеризується дуже слабким оберненим зв'язком зі страховими преміями (-0,0891) та страховими виплатами (-0,0399), що свідчить про відсутність суттєвого лінійного впливу інфляційних процесів на досліджувані показники у межах обраного періоду.

Таким чином, проведене дослідження виявило, що найбільш вагомими макроекономічними детермінантами розвитку ринку страхування України виступають ВВП і валютний курс, тоді як вплив індексу споживчих цін є незначним.

Також проведений аналіз показав, що динаміка страхових премій і виплат в Україні у 2004-2024 рр. характеризувалася номінальним зростанням із періодичними кризовими спадами, при цьому реальний розвиток ринку значною мірою визначався валютними коливаннями та кризовими факторами, а не інфляційними процесами. Кореляційні результати підтвердили високу чутливість українського страхового ринку до зовнішніх фінансових шоків і незначний вплив індексу споживчих цін.

Отже, ключовими детермінантами реального розвитку ринку страхування України виступають валютна нестабільність і макроекономічні кризи, що необхідно враховувати при оцінюванні фінансової стійкості страховиків і формуванні стратегій розвитку галузі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. ВВП. *Національний банк України* : вебсайт. URL : https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fbank.gov.ua%2Ffiles%2Fmacro%2FGDP_y.xlsx&wdOrigin=BROWSELINK (дата звернення: 29.04.2026).
2. Індекси споживчих цін. Макроекономічні показники. Статистика. *Національний банк України* : вебсайт. URL : https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fbank.gov.ua%2Ffiles%2Fmacro%2FCPI_y.xlsx&wdOrigin=BROWSELINK (дата звернення: 29.04.2026).
3. Офіційний курс гривні до іноземних валют (середній за період). *Національний банк України* : вебсайт. URL : https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fbank.gov.ua%2Ffiles%2FExchange_r.xls&wdOrigin=BROWSELINK (дата звернення: 29.04.2026).
4. Показники діяльності учасників ринку небанківських фінансових послуг. *Національний банк України* : вебсайт. URL : <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#6> (дата звернення: 29.04.2026).